

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravljenstvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Ruski car Aleksander II. umorjen.

Ves svet pretresuje strašna novica, da je močni vladar največje države na zemlji, osvoboditelj ruskih kmetov in turških Slovanov, grozno umorjen bil sredi svojega glavnega mesta Petersburga. V nedeljo 13. marca ob 1. uri in 45. minuti se je car peljal v zaprtej kočiji iz jezdarnice domov v zimski dvorec ali cesarski grad. Ko pride mimo delavcev sneg vejajočih priletijo mu nasproti še dvojne sani; naenkrat požene nekdo bombo v kočijo, bomba razleti; cesar skoči iz kočije vprašajoč: je li kdo ranjen? Ali v tem hipu prileti druga bomba, razleti, rani ali ubije 30 oseb, tudi carja, eno nogo mu je vneslo do kolena, drugo odtrgalo do sred bedra, trebuh razparalo do blizu prs in še nad očesom glavo ranilo. Zaupije še: „pomagajte“ potem se pa zgrudi brezavesten na tla. Bombe so tako silno poknile, da so bližnjim hišam vse šipe potrupale; takoj prihiti carjev sin Aleksander, brat Mihael, mnogo oficirjev itd. Ti vzdignejo carja na sani in spravijo v njegovo pisarno; tukaj odrežejo nogi, ki so se malo trupla držale, skušajo kri ustaviti pa bilo je vse zastoj! car prišel je še en samkrat k zavesti ter oči odprl in v tem trenutku prejel sv. Rešnje telo. Kmalu potem je izdehnul ob 3. uri in 35. minuti. Mrtvaški zvonček se zglesi v zimskem dvorcu in carjev adjutant stopi na mostovž ter naznani ljudstvu: car Aleksander je umrl.

Zločince so ugrabili 3 in zaprli. Morivci so sami: nihilisti, t. j. ruski privrženci liberalno-freimaurersko-judovske zarote v Evropi, ki vse vladarje napada in umarja, ako jim se v vsem ne pokoravajo in pomagajo pot nadelavati za nekristijansko, bogatajilno socialno revolucijo in republiko. Na Ruskem so hoteli najprvle dobiti ustavo, volitve poslancev in državni zbor itd. Car Aleksander se je protivil. Zato so ga sovražili in ga stregli umoriti. Šestkrat je srečno morivcem všel, sedmokrat ni mogel uti.

Car Aleksander bil je rojen l. 1818. ter je l. 1855. po smrti svojega očeta Nikolaja I. začel

carjevati. Vkljub nekakšnej bojazljivej omahljivosti pripada car Aleksander k največjim dobrotnikom Rusije in Slovanov; kajti po nesrečnej vojski zoper Francoze, Angleže in Turke je mir l. 1856 v Parizu sklenovši vojaštvo rusko uredil in ujačil, vstanek poljski l. 1864 zatrl, kmete oslobodil tlake in robstva, državo z železnicami prepregel, obrt in kupčijo povzdignol, sploh pa za boljše uradovanje in šolstvo neizmerno veliko storil, meje ruskega carstva raztegnil do Donava, do Merwa, do blizu Himalajskih gora, do Amurja v Kitajskem in do Velikega ocejana ter naposled v silnej vojski potrl turško cesarstvo in oslobodil južne Slované. Tudi zoper katoličane začel je prijaznejši biti in se s papežem Leonom XIII. pogajati o novej uredbi katoliških škofij na Poljskem. Toda ovo pričeto delo prekrhnila mu je nagla strašna smrt. Oženjen bil je dvakrat. Prva žena, nemška princesinja Marija hessenska, mu je porodila 7 otrok in lani umrla. Druga žena bila je ruska kneginja Dolgorukova! Prvi sin Nikolaj mu je umrl l. 1865. Zato je drugi sin postal sedaj ruski car ter carjevanje prevzel kot Aleksander III. Novi car je v 36. letu svoje starosti, prebrisan in krepek mož!

Slovenščina v uradih pa dr. Waser, dr. Stremajer in slovenski poslanci.

V Kamniku na Kranjskem so se lani zaradi gruntnih mej tožili Peter Keber, Jožef Mazovič in Andrej Jančigaj, sami trdi Slovenci. Okrajni sodnik je toraj tudi razsodbo izdal pismeno dne 1. okt. 1880. slovenski napisano. Zoper razsodbo so se pa stranke dalje pritožile. Namesto, da bi se bila pritožba rednim potem rešila, zaukazala je c. k. deželna nadsodnija graška pod predsedništvom dr. Waserja razsodbine slovenske prepise vzeti nazaj in vso razsodbo nemški prepisati. Ta zaukaz je tudi dne 16. febr. 1881. potrdilo c. k. najvišje sodišče pod predsedništvom dr. Stremajerja, češ, da je na Kranjskem edino le nemščina pri sodnijah navadni deželski jezik in toraj vsaka sod-

nijska razsodba neveljavna, če je slovenski pisana. Ta odločba je razburila vse Slovence in naši državni poslanci so dne 11. marca pod vodstvom slovenskega poslanca g. viteza plem. Schneida javno stavili sledeče vprašanje do pravosodnega ministra:

„Pred nekoliko dnevi je bilo v javnih listih čitati odlok c. kr. najvišjega sodišča zaradi slovenske razsodbe pri c. k. okrajni sodnji v Kamniku. Iz časopisov in iz raznih drugih verjetnih poročil se je tudi izvedelo, da je c. kr. predsedništvo višje deželne sodnje v Gradci ta odlok c. kr. najvišjega sodišča naznanilo ne samo vsem sodnijam tamošnjega okrožja višje deželne sodnje, ampak tudi drugim oblastnijam in uradom, ki njemu niso podložni. Podpisani ne smejo zamolčati, da je ta odlok, kakor tudi jako vidna skrb predsedništva c. kr. višje deželne sodnje v Gradci, odloku zagotoviti hitro in povsod uplivajoče razširjenje, vzbudila čut najglobočjega razburjenja v onem pridnem, državi udanem in cesarju zvestem narodu, ki prebiva v jednom delu Štajerske in Koroške, potem na Kranjskem, Primorskem in v Istri, in kateri narod vidi, da mu navedeni odlok krati njegove z državnimi osnovnimi postavami zagotovljene pravice ter žali tudi njegovo narodno čast.

Razžaljen je narod v svojej pravici, ker ta razsodba izključuje od države priznano ravnopravnost njegovega jezika v uradu ter skruni njegovo narodno čast, ker se smatra njegov jezik tako, kakor da bi ga ne bilo, kot nenavaden v deželi in ako se rabi, da se more to smatrati kot vzrok, da razsodba nič ne velja. Resno prepričani, da ne more niti iz uradne instrukcije niti iz splošnega sodnijskega reda deželna višja sodnja izvajati pravice formalno odločevati tam, kjer bi imela odločiti samo o meritorni pritožbi strank; zato z ozirom na to, ker sta obe razsojevalči višji sodnji prezirale, da ima čl. 19 državne osnovne postave vzvratno ali nazaj delujočo moč na obstoječe, ž njo morebiti v protislovji stoječe zakone; in z ozirom na to, da je v razsodbi navedeni razlog, „da je nemški jezik izključivi sodnijski jezik na Kranjskem“, naravnost neresničen, ker se že 30 let na Kranjskem, Štajerskem in sploh v vseh onih krajih dežel, kjer prebivajo Slovenci, pri sodnijah mnogokrat tudi slovenski uraduje, katerim višja deželna sodnja sama daje slovenske tiskovine za odloke in razsodbe in ker so med vsem tem časom sodnje brez zaprek do najnovejšega časa sprejemale slovenske vloge ter izdajale razsodbe in odloke v istem jeziku;

nadalje z ozirom na to, da je z dvornim dekretom od 22. septembra 1835, št. 109, z ministersko naredbo od dne 15. marca 1862, št. 865 in koncem z državno osnovno postavo o občini

pravicah državljanov od 21. decembra 1867, št. 142 d. z. raba slovenskega jezika pri sodnijah pozitivno določena in pravica slovenskega naroda glede neovirane rabe njegovega jezika v uradu zagotovljena;

potem z ozirom na to, da po najvišje resoluciji od 31. oktobra 1785, št. 489 „ima višja deželna sodnja sicer natanko ozirati se na rabljene formalnosti pri reševanju kake pravde, opažene pomanjkljivosti nižje sodnji takoj naznaniti ter jih za prihodnje ustaviti, kjer pa zakon na opuščen predpis izrečno ne določuje ničevosti, tam naj nje take pomanjkljivosti ne ovirajo ter naj sodi“; nikoli in nikjer pa ni vzrok ničevosti to, če sodnik svojo razsodbo izroči stranki v slovenskem jeziku in zato bi se s tem slučajem ne bilo imelo ravnati kot ničevostnim;

naposled z ozirom na to, da je omenjeni odlok najvišje sodnje žaljenje pravic, zagotovljenih z državnimi osnovnimi postavami, ki je v tem večje v svojih posledicah, ker so se pri c. kr. okrožnej sodnji v Celji, kakor se sliši, že samo zaradi razglasenja onega odloka v zadnjih dneh odbile tri slovenske vloge slovenskih strank, a je dolžnost visoke vlade, da celó tam varuje in brani, kjer neprizivni odloki sodnij kratijo splošne pravice državljanov, dovoljujejo si podpisani do nj. eks. voditelja pravosodnega ministerstva staviti vprašanje:

1. Ali je visokej vladi znana razsodba c. k. najvišjega sodišča od 16. febr. t. l. št. 1697 in od c. kr. višje deželne sodnje predsedništva v Gradci ukazani razglas tega odloka do podložnih sodnij in drugih, celó avtonomnih oblastnij? 2. Kaj namerava visoka vlada storiti, da s tem odlokom najvišjega sodišča žaljeno pravico Slovencev do ravnopravnosti njih jezika v uradu zopet v veljavo dene?

Pl. Schneid, dr. Vošnjak, dr. Poklukar, Nabergoj, knez Windischgrätz, Kljun, Obreza, dr. Tonkli, grof Hohenwart, V. Pfeifer, grof Margheri, Herman, baron Gödel, dr. Vitezić, grof Harrach, knez Lobkovic, dr. Rieger, Zeithamer, knez Schwarzenberg, dr. Šrom, knez Alfred Liechtenstein, grof Brandis, grof Kinsky, (in mnogi česki in nemško-konservativni poslanci).

Gospodarske stvari.

Uravnavanje gruntne davka.

(Izv. dopis iz Ptuja. — Dalje.)

V prejšnjem „Gospodarji“ sem rekel, da je bila nova razdelitev davka že potrebna, kajti v 50 letih se je mnogo spremenilo. Nekemu so se l. 1820 zemljišča v previsoki razred porinola, nekemu pa morebiti razmerno v prenizki, eden si je med tem na nekdanjej šumi nekoliko postat gorice nasadil, drugemu pa je njivo ali travnik voda odnesla itd. Zdaj pa nastane veliko in važno pitanje: